

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
İller İdaresi Genel Müdürlüğü
Sayı : B.05.0.İLİ-00-70002-153-99/2357
Konu : Yazılı Soru Önergesi

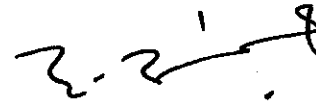
08.04/2008

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

- İlgi : a) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Genel Sekreterliğinin 18.03.2008 tarihli ve A.01.0.GNS.0.10.00.02.4349 sayılı yazınız.
b) Erzurum Valiliğinin 26.03.2008 tarihli ve B054VLK4250400/880/95 sayılı yazısı.
c) Rize Valiliğinin 28.02.2008 tarihli ve B054VLK4530600/498.01/1356 sayılı yazısı.

İstanbul Milletvekili Çetin SOYSAL tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve ilgi yazı ekinde Bakanlığımıza intikal ettirilerek cevaplandırılması istenilen Erzurum ve Rize'nin kurtuluşu etkinliklerindeki temsili gösterilere ilişkin yazılı soru önergesi ile ilgili olarak Erzurum ve Rize Valiliklerinden bilgi istenilmiş olup, alınan ilgi (b) ve (c) cevabi yazı ve eklerinin birer örneği ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Beşir ATALAY
İçişleri Bakanı

EK :
İlgi (b) ve (c) yazı.

DAĞITIM :
Gereği :
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanlığına

Bilgi :
Başbakanlığa

Sayı : B054VLK4250400/880/ 95

26/03/2008

Konu : Aşkale İlçesi Kurtuluş
Törenleri

İÇİŞLERİ BAKANLIĞINA
(İller İdaresi Genel Müdürlüğü)

İlgi: 26.03.2008 tarih ve 5013 sayılı yazınız.

İlgi yazıda ilimiz Aşkale İlçesinin Düşman İşgalinden Kurtuluşunun 90. Yılı Dönümü Kutlamaları çerçevesinde 03 Mart 2008 Pazartesi günü Aşkale Şehir Meydanında yapılan törenlerle ilgili temsili etkinlikler hakkındaki ilgi sayılı yazınızla gönderilen Soru Önergesi ile ilgili Valilik görüşü istenilmektedir.

Konu: başından beri Erzurum Valiliği tarafından takip edilmiş olup, medya'daki tepkilerde dikkate alınarak 06.03.2008 tarihinde tüm İlçe Kaymakamlarına Büyükşehir Belediye Başkanlığına ve İlk Kademe Belediye Başkanlıklarına bundan böyle düzenlenen Kurtuluş Törenlerinde kin ve nefreti artırıcı düşmanlık duygularını besleyici etkinliklere yer verilmemesi, bu hususa özen gösterilmesi talimatı verilmiş ve bu tarihten sonra yapılan Ilıca, Çat, Pasinler İlçeleri Kurtuluş törenleriyle Erzurum Merkez'de yapılan Kurtuluş törenlerinde bu tür etkinliklere yer verilmemiştir. (Ek.1)

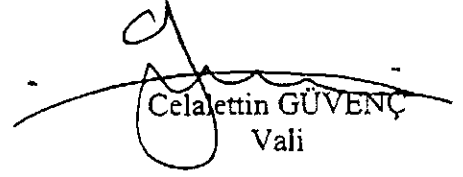
Ancak; bilinmesi gerekir ki uzun yıllardır Erzurum ve İlçelerinde Belediyeler önderliğinde yapılan Kurtuluş törenlerinin tarihi, sosyolojik ve psikolojik öncmli nedenleri bulunmaktadır:

- 1- Yaklaşık 1000 yıldır Anadolu'da ve özellikle Erzurum'da Selçuklu ve Osmanlı himayesinde huzur ve güven içerisinde yaşayan ve teba-i sadıka olarak adlandırılan Ermeni kökenli vatandaşlar 1918 yılında Osmanlının güçsüz düşmesi sonucunda Ermeni Taşnak Çetelerinin tahrikleriyle Anadolu'nun birçok yerinde olduğu gibi Erzurum Merkez ve Köylerinde asırlardır birlikte yaşadığı Köylü komşularına karşı birçok merkezde düşmanca tavırlar sergilemişlerdir 1918 yılının Ocak, Şubat ve Mart aylarında Ermeni Taşnak çeteleri Erzurum'da toplam 50.000 civarında sivil insanı, kadın, çocuk ve yaşlı ayrımı yapmadan köylerde evlerinin içinde ya da köy meydanlarına toplayarak katletmişlerdir.
- 2- Günümüz Erzurum halkı bu katliamlardan sağ kalan dedeleri vasıtasıyla ayrıntılı olarak bu vahşeti hatırlamaktadır. Şehirde efsane şeklinde birçok olay anlatılmaktadır.
- 3- Ülkemizin köklü Üniversitelerinden olan Atatürk Üniversitesinde akademisyenler konu üzerinde uzun yıllardır çalışmaktadırlar. Üniversite bünyesinde Türk Ermeni İlişkilerini Araştırma Merkezi kurulmuştur. Burada bir grup akademisyen gerek tarihi belgelerin toplanması gerekse olayların yaşandığı köylerde kazılar yapmak suretiyle çalışmalar yapmakta ve eserler yayınlamaktadırlar. Bu eserlerden Atatürk Üniversitesi Türk-Ermeni İlişkileri Araştırma Merkezince hazırlanan "Erzurum'da Ermeni Olayları 1918-1919" isimli kitapta ekte sunulmuştur. Kitapta görüldüğü üzere o yıllarda Erzurum'da katledilen sivil insan sayısı 50.000 civarındadır. Sadece İl Merkezinde katledilen sivil insan sayısı 9553'tür.

.../...

- 4- Yine 1986-1993 yılları arasında Bilim Adamlarının katılımıyla Erzurum'un Ilıca İlçesinin Alaca, Merkez Yeşilyayla ve Pasinler Tımar Köylerinde yapılan kazılarda öldürülen sivil halka ait toplu mezarları ortaya çıkarmıştır. Ek'te sunulan "Erzurum'da Ermeni Olayları (1918 - 1920) Hatıralar Belgeler Kazılar" kitabı 677. sayfadan itibaren Kazılarla ilgili Tutanakların ve Belgelerin ihtiva etmektedir (Atatürk Üniversitesi Yayınları No:943, Türk - Ermeni İlişkilerini Araştırma Merkezi Yayınları No:1 Araştırma Scrisi No:1 baskı: 2004).
- 5- Yukarıda ifade edildiği gibi bu bilimsel çalışmaların yanında katliamlardan kurtulan Erzurumluların yaşananları sonraki nesillere anlatmaları dolayısıyla bunların torunları bu katliamları asla unutmamakta, hatıraların taze tutulması için çeşitli faaliyetlerde bulunmaktadır. Örneğin "Erzurum İlinde 1. Dünya Harbinde Ermeni Çetecilerin Katliamına Uğramış Mağdurlar Derneği" katledilenlerin torunları tarafından kurulmuştur.
- 6- Bütün bunlardan dolayı Mart ayında uzun yıllardır hemen her ilçede Kurtuluş ve Anma törenleri düzenlenmekte ve çeşitli Konferans ve Sempozyumlar icra edilmektedir. Bu faaliyetlerde ağırlık Sivil Halk ve Akademisyenlerdedir. Yine yukarıda ifade edildiği gibi bu yıl yapılan törenlerde önceki yıllar yapılanların bir benzeridir. Ancak; gözlemimiz odur ki; Ermeni diasporasının Uluslar arası alanda dünyayı bir Ermeni Soykırımı yaptığımıza inandırma çalışmaları yapmaları. Vatandaşlarımızı üzme tahrir etmekte, tarihin ters yüz edilmek istenmesine karşı ciddi bir tepki ve teyakkuz oluşmaktadır.
- 7- Medyadaki gelişmelerden sonra yukarıda ifade edildiği gibi hem bir Genelge yazılarak kin ve nefret artırıcı etkinliklere yer verilmemesi istenilmiş, hem de Akademisyenlerle Sivil Toplum Temsilcileriyle ve Belediye Başkanlarıyla Vali Başkanlığında toplantılar yapılarak Tahriklere kapanılmaması, Erzurum'un Ülkemizin zorda koyacak imaj zedelenmesine sebep olacak, eylem ve fiillere fırsat verilmemesi istenmiştir. Bundan böyle bu tür törenlerin daha seviyeli yapılması noktasında bir konsensüs oluşması sağlanmıştır.

Bilgi ve takdirlerinize arz ederim.

Celalettin GÜVENÇ
Vali

EKLER :

- 1- Valilik Genelgesi
- 2 - Atatürk Ün. Hazırlanan Rapor

NOT: Yazıda belirtilen kitaplar Bakanlığımız Personel Genel Müdürlüğüne postalanmıştır.

7/2342

ERZURUM VALİLİĞİ
Özel Kalem Müdürlüğü

Sayı : B054VLK4250400/Koz.Br.08-2/39

06/03/2008

Konu: Kutlama Törenleri

DOSYA

Milletçe birlik ve beraberliğe en çok ihtiyaç duyduğumuz şu günlerde ve bölücü terör örgütü ile yürütülen mücadelede geldiğimiz şu noktada; İlimize bağlı bazı İlçe ve Beldelerin kurtuluş yıldönümü kutlama törenleri sırasında toplumumuzun çeşitli kesimlerini rencide ederek ayrımcılığa, düşmanlığa ve nefrete yol açabilecek temsil, piyes ve gösteri gibi programlara yer verilmemesi önem arz etmektedir.

Düzenlenecek olan bu tür etkinliklerde konu ile ilgili uzman kişi ve kuruluşlardan görüş alınarak şehrimizin ve ülkemizin hassasiyetlerini dikkate alan şiddeti ön plana çıkarmayan bir program hazırlanması, kullanılacak motif, kavram ve terimlerin özenle seçilmesi, vatandaşlarımızın özellikle çocuk ve gençlerimizin olumsuz düşünce ve izlenimlere kapılmalarını engelleyecektir.

Gereğinin buna göre yapılarak herhangi bir aksaklığa meydan verilmemesini önemle rica ederim.

Celaleddin GÜVENÇ
Vali

DAĞITIM:
18 İlçe Kaymakamlığına,
Büyükşehir Belediye Başkanlığına,
İlk Kademe Belediye Başkanlıklarına,

ERZURUM'DAKİ BİR KISIM BÖLGELERDE ERMENİ ÇETELERİNİN GERÇEKLEŞTİRMİŞ OLDUKLARI TÜRK KATLIAMINA AİT RAPOR

1915-1919 yılları arasında I. Dünya Savaşı içinde Rus Ordusu ile ittifak yapan Taşnak, Hınçak ve Ramgavar Ermeni Çeteleri Erzurum-Cinis'de, Alaca'da, Ilıca'da, Tepeköy'de, Dutçu'da, Erzurum Merkezde; Yanıkdere'de, Karskapı'da, Ezirmikli Osman Ağa ve Mürsel Paşa Konaklarında, Firdevsoğlu Kışlası'nda, Erzurum; Yeşilyayla'da, Hasankale'de, Tımar'da, Köprüköy'de, Horasan'da, tam bir "Türk Soykırımı" gerçekleştirmişler ve Erzurum merkez ve çevresinde 50 bine yakın Türk'ü katletmişlerdir. Savaşla hiç ilgileri olmayan, masum Sadece 1918 yılı başlarında Erzurum merkezde Ermeni Taşnak çeteleri tarafından katledilen Türklerin sayısı 9563 kişidir. Bu anlamda Erzurum'un o dönemdeki nüfusu da göze alındığında bölge illeri içerisinde en büyük katliamın burada gerçekleşmiş olduğu ve hemen her evden en az bir kişinin Ermeni Taşnak çeteleri tarafından katledildiği gerçeğini ortaya koymaktadır.

Özellikle Erzurum başta olmak üzere bölgede yapılan Türk katliamı ile ilgili Osmanlı, Başbakanlık ve Askeri Tarih Arşivlerinde binlerce belge mevcuttur. Arşivlerimiz açık olup, yerli ve yabancı ilim adamlarının bilgisine ve istifadesine sunulmuştur. Hayatlarında bir kere dahi arşiv görmemiş, belge tanımamış, tarih ve kültürümüzle yakın-uzak ilişkisi olmamış, Batılı ülke parlamenterlerinin, tarihimiz hakkında hüküm yürütmesi, yorum yapması, yasa kabul etmesi ilme ve akla sığacak bir davranış değildir. Doğu Anadolu Bölgesi'nde katliamlara uğrayanların, bölgenin gerçek sahipleri olan Türkler olduğu ve 1915-1919 yılları arasında bir "Türk Soykırımı"nın yaşandığı gerçeğini anlatamadığımız için, hayali Ermeni senaryoları dünya kamuoyunda gerçekmiş gibi kabul edilmeye başlandı ve Türk Milleti olarak hak etmediğimiz tarihimize yönelik saldırılarla muhatap olmak zorunda kaldık.

"TÜRK SOYKIRIMI" tersine çevrilerek, tarihi iftira ve sahtekârlıkla "Ermeni Soykırımı" haline sokulmuştur. Hâlbuki Türk Milleti, tarihte zulme, katliama, soykırımı uğrayan her millete yardım elini uzatmış ve ülke topraklarına sığınan milletlere kucak açmıştır. Eğer tarihte Türk Devletleri ülke sınırları içinde yaşayan azınlık milletlere soykırım ve asimilasyon politikaları uygulamış olsaydı, bugün Kafkasya'nın, Balkanların ve Ortadoğu'nun haritası yeniden çizilmesi gerekirdi ve dünya yüzünde var olan başta Ermenistan olmak üzere, birçok devlet ve millet mevcut olmayacaktı.

1918 yılı başlarında Osmanlı orduları, I. Kafkas Kolordusu ve Kazım Karabekir Paşa öncülüğünde ileri hareketini sürdürerek Müslüman-Türk yerleşim bölgelerini Ermenilerden temizlemişlerdir. Ermeniler de Türk ordusu önünden kaçarken Müslüman-Türk yerleşim bölgelerine yönelik katliamlarına devam etmişlerdir. Birinci Kafkas Kolordusu 1 Mart 1918'de Erzurum'un Cinis (Ortabahçe) Köyü önlerine ulaşmışlardır. Bu kolorduda asteğmen olarak bulunan Şevket Süreyya Aydemir "Suyu Arayan Adam" adlı eserinde Cinis katliamını şöyle anlatmaktadır: "Cinis'te bütün köy halkını ayakta ve köyün girişinde bekliyor gördük. Fakat bunlar, bir ölü kafilesi idi. Köyden çıkarılan, köye gireceğimiz yol üstünde süngülenirken birbirine sokulan ve yapışan kadın, erkek, çocuk bu insanlar, dayanılmaz bir soğuk altında kaskatı donmuşlar ve öylece kalmışlardı."

Birinci Kafkas Kolordusu Komutanı Kâzım Karabekir Paşa 10 Mart 1918 günü Erzurum'un Alaca Köyü'ndeki vahşeti de şöyle dile getiriyordu: "Facianın en müthiş burası idi. Süngülenmiş veya yakılmış cesetlerin başındaki ağlaşma ve bağrışmalar insanın tüylerini ürpertiordu. Süngülenmiş memedeki çocukları kucağına almış bazı analar saçlarını yoluyorlardı. Sanıyorum ki yeryüzünde bu kadar feci bir sahneyi gören gözler pek azdır. Alaca Köyü'nde insanların iyi duygulardan mahrum kalınca hayvanlardan vahşi bir mahluk olabileceklerini ibretle seyrettik. Bütün bu dehşetli sahneler Erzurum'a atılmaya ve oradaki zavallılara yardıma koşmaya bizi mahkum etmişti"

Üçüncü Ordu Komutanı Vehib Paşa Ermeni işgalinden sonra Erzincan ve Erzurum'un durumunu 21 Mart 1918'de Başkomutanlık Vekâletine gönderdiği mektubunda "Erzincan ve Erzurum'da Ermeniler tarafından uygulanan katliamlar, Engizisyon zulümlerine rahmet okutacak derecede alçakça düzenlenmiştir. Tarih bu katliamların henüz böyle bir benzerini kaydetmemiştir" şeklinde ifade etmiştir.

Birinci Dünya Savaşı sonunda Rusya'da Bolşevik İhtilali'nin patlak vermesi üzerine Çarlık Rus Orduları Erzurum'u boşaltmışlar ve Erzurum'da 40 kişilik Yarbay Tverdo-Khlebov komutasında bir birlik bırakmışlardır. Erzurum Rus İkinci Topçu Alayı Komutanı Yarbay Khlebov hatıratında "Ermeniler bana 27 Şubat gecesi 3000 Türk'ü öldürdüklerini istiharla beyan ettikleri zaman, savunmasız, masum insanların öldürülmesinin bir vahşet olduğunu söyledim de, bize siz Rus'sunuz Ermeni Milletinin idealini anlayamazsınız" diye cevap verdiklerini eserinde üzümlerle ifade etmiştir. Yine Khlebov hatıratında: "Erzurum'da kalan bütün Rus Subayları, kendi haysiyet ve formları ve Ermenilerin Türklere yönelik katliamlarını örtmek için kalmayıp ancak amirlerine itaatte, yalnız Rusya'ya hizmet için kaldık. Erzurum'da bulunduğumuz müddetçe Ermeni Çetelerinin vahşet ve rezaletine son verilmesini istedik" demek suretiyle, Ermenilerin Erzurum ve çevresindeki vahşetine dikkati çekmektedir.

Rus Yarbayı hatıratının bir başka yerinde de diyor ki; Büyük rütbeli topçu subayları birleşerek Rus Başkomutanına verdiğimiz raporda, "Erzurum'dan hepimizin ayrılmasına müsaade edilmesini, çünkü burada hiçbir şey yapmayıp, ancak Ermeni Eşkiyası yüzünden adımızın lekelenmesini hiçbir zaman istemediğimizi bildirdik" şeklindeki sözleriyle de Ermenilerin gerçek kimliklerini ortaya koymaktadır.

Tiflis'de 1919 yılında yayınlanan "Zakavkazya ve Gürcistan" adlı belgelerden oluşan Rusça eserde, Rusya'nın Doğu Orduları Başkomutanı General Odişelidze'de 1918 yılı başlarında, Erzincan ve Erzurum'da Ermenilerin yerli Türk ahalisine yönelik katliamlarından bahsetmektedir.

25 Eylül 1919 tarihinde Erzurum'da Amerika Birleşik Devletleri'nden General Harbord başkanlığında bir inceleme heyeti gelmiştir. Bu ABD'li heyet, Yanıkdere'de, Karskapısı'nda Ezirniikli Osman Ağa ve Mürsel Paşa Konaklarında, Türk insanına yönelik katliama tanık olduklarında, "Hz. İsa'nın kulları nasıl böyle bir katliam yapabildiler" hükmüne varmışlardır. General Harbord, Erzurum ve çevresinde gördüğü vahşet karşısında dehşete

düşmüş ve o kadar üzülmüştür ki, Erivan'da Taşnak katillerinin ellerini sıkınamama cesaretini gösterebilmiştir.

Erzurum'da Ermeni Taşnak çeteleri tarafından yapılan bu katliamlar Atatürk Üniversitesi ve dönemin Erzurum valiliği'nin işbirliği ile yapılan kazı çalışmaları ile ortaya çıkarılmıştır. Bu bilimsel kazılara ve elde edilen bilimsel sonuçlara dair bir kısım bilgiler şu şekildedir.

ERZURUM-DUMLU-YEŞİLYAYLA KÖYÜ TOPLU MEZAR KAZISI

Yeşilyayla Köyü Erzurum'un 15-20 km kadar kuzeydoğusunda bulunan günümüzde Dumlu Beldesine Bağlı olan bir köyümüz olup 10 Mart 1918 Tarihinde Taşnak Ermeni çetelerinin Katliamına maruz kalarak 100'e yakın Türk'ün katledildiği köylerimizden birisidir. Atatürk Üniversitesi bilim adamları tarafından köyde yapılan incelemeler ve katliamdan yaralı olarak kurtulmuş olan Asaf KOTAN'ın verdiği ifadeler sonucunda bölgede 7 Ekim 1988 tarihinde bir bilimsel kazı çalışması yapılmıştır. Yapılan kazı çalışması neticesinde 100'e yakın Türk'e ait iskelet çıkarılmıştır.

Bölgede incelemelerde bulunmuş olan Arkeolog Prof. Dr. Cevat Başaran, olayla ilgili olarak şunları yazmaktadır:

"Yabancı basının da katıldığı, Erzurum Yeşilyayla Köyü'ndeki toplu mezar kazısı 7 Ekim 1988 tarihinde gerçekleştirilmiştir. 1918 Mart'ında meydana geldiğini Kâzım Karabekir Paşa'nın hatıralarından öğrendiğimiz Yeşilyayla katliâmında, çevreden toplanan yaşlı erkek, kadın ve çocuklar bir mereğe (samanlık) doldurularak üzerlerine ateş açılmıştır.

Kazı alanında ay-yıldız süslü tütün tabakası, Kur'an-ı Kerim sayfaları, mermi kovanları, yarı-yanık ahşap direk parçaları, uzun saç örgüleri, ipekli elbise parçaları ve küçük giysi düğmeleri bulunmuştur. Toplu mezardan 100'e yakın iskelet çıkarılmıştır. Kazıda ortaya çıkan malzemeler Erzurum Müzesi'nde sergilenmektedir."

Kazı çalışması yapılan alana kısa bir süre sonra şehitlik yapılmış ve her yıl 10 Mart tarihinde Atatürk Üniversitesi Türk-Ermeni İlişkileri Araştırma Merkezi tarafından anma toplantısı yapılmaktadır.

ERZURUM-ALACA KÖYÜ TOPLU MEZAR KAZISI

Mayıs ve Temmuz 1986' da Erzurum'un Ilıca İlçesine bağlı Alaca Köyünde görgü tanıklarının ifade ve verdikleri bilgiler doğrultusunda Erzurum Atatürk Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Cevat BAŞARAN başkanlığındaki tarihçi ve uzman bilim adamları tarafından bir toplu mezar kazısı gerçekleştirilmiştir. Bu kazı çalışmasında elde edilen bulgular antropolojik açıdan

Prof. Dr. Metin ÖZBEK tarafından incelenmiştir. 10 Mart 1918 gecesini Alaca'da Ermeni

Taşnak çetelerinin gerçekleştirmiş oldukları katliamdan yaralı olarak kurtulan Alacalı İsmail GÜRCAN'ın ifadeleri doğrultusunda gösterilen yerde yapılan kazılarda üç ayrı mezar açılmıştır. Yapılan bu kazı çalışmaları sonucunda 3 metrelik bir dolgu torağı altından yaklaşık 278' e yakın insan iskeleti ve bunlara ait kalıntılar bulunmuştur. Ele geçen bulgular arasında Kuran-ı Kerim parçaları, bakır bilezik ve yüzükler, üzerinde Arapça yazılar bulunan muskalar, kolye taşı ve bocuklar, Türklerin kullandığı tütün tabakası ve kumaş parçaları bulunmaktadır. Tüm bu buluntular ile ilgili yapılan araştırmalar bunların Türklere ait olduğunu kanıtlamıştır. 1918 yılının 9-10 Mart gecesi Ermeni çeteleri tarafından gerçekleştirilen Alaca Köyü katliamında da Iğdır-Oba Köyünde olduğu gibi özellikle kadın ve çocukların şehit edildiği görülmüştür.

Alaca Köyü toplu mezar kazı çalışmaları sonucunda Ermenilerin yaptığı katliam ve mezalimi ispatlayan bulgular Erzurum Müzesi Katliam Bölümünde sergilenmekle birlikte kazı çalışmasından sonra 1988 yılında kazı alanına bir şehitlik abidesi inşa edilmiştir. Burada da yine her yıl 10 Mart tarihinde Atatürk Üniversitesi Türk-Ermeni İlişkileri Araştırma Merkez Müdürlüğü tarafından bir anma toplantısı yapılmaktadır.

ERZURUM-HASANKALE-TIMAR KÖYÜ TOPLU MEZAR KAZISI

Timar Köyü Erzurum'un Pasinler (Hasankale) ilçesine bağlıdır. Timar Köyündeki toplu mezar kazı çalışması 7 Temmuz 1993 tarihinde Atatürk Üniversitesi ve Erzurum Valiliği ile ortaklaşa olarak gerçekleştirilmiştir.

Timar kazısı, 1991 yılında Köy muhtarının, 1918 yılında Ermenilerin Erzurum yenilgisi dolayısı ile hiç acımadan katlettikleri Türklere ait toplu mezara ait bilgileri yetkililere haber vererek yakında yapılacak baraj ile birlikte tarihi gerçeklerin de su altında kalmaması gerektiğini arz etmesi sonucunda 1993 yılındaki kazı çalışmasına kadar devam edecek olan bir takım ön çalışmaların tamamlanması sonucunda yapılmıştır. Bu çalışmalar esnasında Kaymakamlık ve Valilik, Timar Köyü katliamı konusunun araştırılması için Atatürk Üniversitesine başvurarak bilimsel tabanlı bir araştırma faaliyetine başlanmıştır. 1991-1993 yılları arasında Pasinler ilçesinin batısında Devc Boynu'na kadar olan kadar olan yerlerde gerekli bilimsel tespitler yapıldıktan sonra Timar Köyü katliamının 1918 veya sonraki tarihlerde Aha, Kolbulan, Tizgi, Serçeme'den toplanan Türklere yapıldığı canlı şahit anlatımları ile tespit edilmiştir.

Gerekli bilimsel altyapı çalışmalarının da tamamlanmasından sonra Kazı çalışması 7 Temmuz 1993 tarihinde Atatürk Üniversitesinin şu anda Türk-Ermeni ilişkilerini Araştırma Merkez Müdürü olan Yrd. Doç. Dr. Erol KÜRKÇÜOĞLU, Prof. Dr. Cevat BAŞARAN, Yrd. Doç. Dr. A. Yalçın TAVUKÇU ve beraberindeki uzman bilim adamları tarafından gerçekleştirilmiştir. 1918 yıllarında çocuk olarak katliama tanıklık eden Ethem

AYDIN'ın kazı çalışması yapılan evde ağlayarak "Bu katliamlar sırasında altı yaşındaydım. Babam muhtar olduğu için Ermeniler, bütün köy halkını senin evinde

topla PARA DAĞITACAZ DEDİLER. Daha sonra zorla bu eve topladıkları halkı kurşuna dizmek suretiyle katlettikten sonra evi de ateşe verdiler. Çoğunluğu kadın ve çocuklardan oluşan 350 kişiye burada vahşice katlettiler.” Şeklinde olayı anlatmıştır.

Derhal toplu katliamın yapıldığı ve toplu mezarın bulunduğu ev olarak tespit edilen yerde kazı çalışmalarına başlandı. İş makinelerinin yardımı ile evin tabanına ulaşıldıktan sonra ilk iskelet kalıntılarına ulaşılmaya başlandı. Kazı yaklaşık 7 saat sürmüştür. İskeletlere göre 350 kişiye ait olduğu anlaşılan toplu mezarda yalnızca Tımar Köyü ahalisinin değil aynı zamanda katliamı gerçekleştiren Ermeni çetesinin yanlarında getirdikleri ve çevre köylerde meskûn bir kısım ahalinin de burada katledildiği anlaşılmıştır.

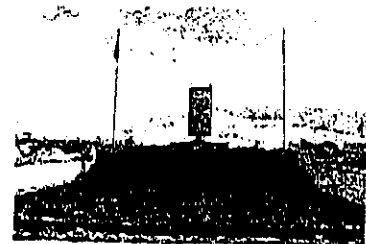
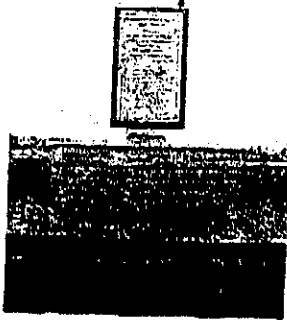
Kazı alanında bulunan yanmış Kuran-ı Kerim sayfaları, muskalar, Osmanlıca kitap sayfaları, üzerinde “Allah” yazılı kolye, 3-4 adet altın lira gibi bulgular bu mezarın Müslüman Türklere ait olduğu gerçeğini desteklemektedir.

GÜNÜMÜZDE ERZURUM VE ÇEVRESİNDE YAPILAN BİLİMSEL ÇALIŞMALAR

Günümüzde Erzurum ve çevresinde I. Dünya Savaşı yıllarında veya daha önceki dönemlerde

Ermeni çeteleri tarafından yapılan katliamlar ile ilgili bilimsel çalışmaları ve kazı faaliyetlerini Atatürk Üniversitesi Türk-Ermeni İlişkilerini Araştırma Merkez Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. Araştırma Merkezi, 2000 yılında bölgede Ermeni çeteleri tarafından en büyük katliamlardan birisinin Erzurum’da gerçekleştirilmiş olduğu da göz önüne alınarak Yüksek Öğretim Kurumu Başkanlığı’nın desteği ile kurulmuştur. Atatürk Üniversitesi Türk-Ermeni İlişkilerini Araştırma Merkezi, kuruluş ve hedefleri doğrultusunda bölgesel, ulusal ve uluslar arası alanlarda birçok çalışma gerçekleştirmiştir. Araştırma Merkezi, Müdür Yrd. Doç. Dr. Erol KÜRKÇÜOĞLU ve öğretim elemanı Uzm. Mevlüt YÜKSEL tarafından Özellikle ulusal çapta birçok konferans, sempozyum, panel ve benzeri bilisel toplantılar düzenlemiş, ve hedefleri doğrultusunda bir çok yerde görsel malzemeye dayalı olarak kamuoyunu bilgilendirmeye yönelik bilimsel çalışmalar yapmıştır. Ayrıca Araştırma merkez müdürlüğü bu bilimsel çalışmalarının yanında amaç ve hedefleri dâhilinde başta Erzurum ile çevre ilçe ve köylerin tanınmasına yakınında önemli gün ve tarihlerde anma toplantıları ve kamuoyunu bilgilendirmeye yönelik çalışmalarda bulunmaktadır.

Ayrıca özellikle Doğu Anadolu bölgesi başta olmak üzere, Ermeni çeteleri tarafından katliama uğramış merkezlerde toplu mezar belirleme ve kazı çalışmaları gerçekleştirilerek anıt yapma faaliyetlerini de yürütmektedir. 2003 yılı Haziran ayından itibaren Cinis (Ortabahçe) köyü ve Ardahan merkezinde Ermeni çeteleri tarafından katledilen Türklerin toplu mezarlarının bulunduğu yerlerde anıtlar yaptırmıştır. Halen Hasankale (Pasinler) ilçesi Tımar köyünde ve Köprüköy ilçe merkezinde

Ermeniler tarafından katledilen Türkler anısına anıt yaptırma çalışmaları devam etmektedir. Bunun yanında bilimsel yayın çalışmalarına da devam etmektedir. Bu yayınlar arasında ilişikte de sunulmuş olanlardan bazıları şunlardır.

- 1- Süleyman ÇİĞDEM, *Alaca Tarihi*, Ankara, 2002.
- 2- Betül ASLAN, *Erzurum'da Ermeni Olayları 1918-1920 (Belgeler-Kazılar-Hatıralar)*, 2005.
- 3- Erol KÜRKÇÜOĞLU, *Roma'dan Selçuklu İdaresine Ermeniler*, 2005.
- 4- Erol KÜRKÇÜOĞLU, *Kafkasya'da Petrol Mücadelesi*, 2005.

7/2342

T.C.
RİZE VALİLİĞİ
İl İdare Kurulu Müdürlüğü

SAYI : B054VLK4530600/498.01- 1356
KONU : Yazılı Soru Önergesi

28.03.2008

İÇİŞLERİ BAKANLIĞINA
(İller İdaresi Genel Müdürlüğü)

İlgi : 26.03.2008 gün ve B050İL10070002.440.429.3/5013 sayılı emirleriniz.

İstanbul Milletvekili Çetin SOSYAL tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve ilgi yazı ekinde Valiliğimize intikal ettirilerek cevaplandırılması istenen soru önergesi ile ilgili olarak;

İlimizin düşman işgalinden kurtuluşunun 90. yılı kutlama etkinliklerinde, Cumhuriyet Meydanı tören alanında yapılan kutlamalar sırasında Rize İli'nin temsili düşman işgalinden kurtuluşunun canlandırılması sırasında törende görevli şahıslardan av tüfeği ile çocuklara ateş ettirdiği tespit edilen (2) şahsa 2521 sayılı "Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanunun" 12. maddesi gereğince 50 YTL idari para cezası uygulanmıştır.

Aynı olayda kuru sıkı tabanca ile küçük kız çocuğuna ateş ettirdiği tespit edilen (1) şahsa da 5326 sayılı "Kabahatler Kanunu"nun 32. maddesi gereğince 125 YTL idari para cezası uygulanmıştır.

Ülke genelinde işgal ve kurtuluş sahnelerinin canlandırılması esnasında milis kuvvetlerine kurusıkı silah kullanılması gelenek olduğundan bu gelenek çocukların psikolojisini olumsuz etkileyip etkilemediği ve Çocuk Hakları Sözleşmesi yönünden tetkiki hususunda Milli Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Başbakanlık İnsan Hakları Kurul Başkanlığından görüş istenilmiştir.

Konu ile ilgili olarak Bayram Tertip Komitesi ile ilgili kuruluşlar uyarılmıştır.

Bilgilerinize arz ederim.

Kasım ESEN
Vali